

AL-HIKMAH

Jilid	7	ISSN 1985-6822	2015
No.	1		1436

- TOLERANSI BERAGAMA DAN HUBUNGANNYA DENGAN AMALAN PELAGANDONG DALAM KALANGAN MUSLIM DAN KRISTIAN DI AMBON...3-16
Mu'alim, Jaffary Awang & Ibrahim Abu Bakar
- MENGATASI KELEMAHAN PROFESIONALISME DALAM KERJA MELALUI PENGHAYATAN KAREKTER HAMBAM-HAMBAM AR-RAHMAN...17-32
Hisham Ahmad & Wan Nasyrudin Wan Abdullah
- DAKWAH DALAM DIMENSI KEROHANIAN PENJAGAAN PALIATIF MENURUT PENDEKATAN BADI' AL-ZAMAN SA'ID AL-NURSI...33-47
Muhammad Rif'at Razman & Salasiah Hanin Hamjah
- APLIKASI GAYA KEPIMPINAN JURUTERA MUSLIM DI NEGERI MELAKA...48-61
Muhd Akmal Noor @ Buang Rajikon, Razaleigh Muhamat @ Kawangit, Rosli Saadan, Adawiyah Ismail & Mohd Mazli Mohd Aini
- PENYEDIAAN KEMUDAHAN ORANG KURANG UPAYA (OKU) DI MASJID-MASJID: KAJIAN KES DI MASJID-MASJID DAERAH BATANG PADANG ...62-78
Abdul Munir Ismail, Mazdi Marzuki, Mohd Noor Daud & Abdul Hadi Borham
- KERESAHAN PELAJAR KETIKA MEMPELAJARI BAHASA ARAB...79-94
Nur Pratiwi & Suhaila Zailani @ Hj. Ahmad
- KEMAHIRAN PSIKOLOGI DAKWAH KEPADA GOLONGAN REMAJA...95-101
Fariza Md Sham
- RELEVANSI APLIKASI SANAD DALAM PENGAJIAN ISLAM PADA MASA KINI...102-118
Sakinah Saptu, Wan Nasyrudin Wan Abdullah, Latifah Abd. Majid & Ahamad Asmadi Sakat
- KESAN TERAPI RUQYAH DALAM MERAWAT PESAKIT HIV/AIDS ...119-131
Haslinda Lukman, Latifah Abd. Majid & Wan Nasyrudin Wan Abdullah
- HUBUNGAN PELAKSANAAN AKTIVITI DAKWAH MELALUI KESENIAN TERHADAP PENERAPAN NILAI-NILAI MURNI DALAM KALANGAN PELAJAR SEKOLAH...132-148
Ahmad Sahlan Abdul Hatim & Rosmawati Mohamad Rasit
- KONSEP JIHAD YUSUF AL-QARADAWI DALAM KARYA FIQH AL-JIHAD...149-171
Mohd Zuhdi Ahmad Khasasi & Ahmad Dahlan Salleh
- THE RELATIONSHIP BETWEEN SPIRITUAL AND TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP TOWARD INTENTION TO STAY: A STUDY IN A POLITICAL ENVIRONMENT...172-184
Zaini Jamaludin & Zulkefli Aini
- BOOK REVIEW...185-188
Fariza Mad Sham, Nur Damia Husna Nor Sad, Zulaikha Farhana Zainal Abidin & Amirah Mad Radzi

Hubungan Pelaksanaan Aktiviti Dakwah Melalui Kesenian Terhadap Penerapan Nilai- Nilai Murni Dalam Kalangan Pelajar Sekolah

The Relationship of Dakwah Implementation Through Art of Pristine Values
Among Students

AHMAD SAHLAN ABDUL HATIM*
ROSMAWATI MOHAMAD RASIT

ABSTRAK

Pelaksanaan aktiviti dakwah di sekolah dilihat sebagai usaha untuk melahirkan pelajar yang menghayati ajaran Islam serta memiliki akhlak yang mulia. Namun, kelemahan serta kekurangan dari segi pelaksanaan dan pengisian menyebabkan pelajar kurang berminat untuk melibatkan diri dalam aktiviti yang dijalankan. Kesan daripada kurangnya penghayatan terhadap aktiviti-aktiviti berbentuk keagamaan serta nilai-nilai murni dalam diri membawa kepada gejala keruntuhan serta penampilan akhlak yang negatif. Sehubungan dengan itu, pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dilihat mampu merealisasikan pembinaan insan serta membentuk pelajar yang memiliki akhlak mulia serta peribadi yang tinggi kesan daripada nilai-nilai murni yang diterapkan. Justeru, kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti hubungan di antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah. Kajian ini juga turut bertujuan untuk menganalisis pengaruh faktor pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian terhadap penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Reka bentuk kajian ini ialah kajian tinjauan melalui pengedaran instrumen soal selidik dan dianalisis secara statistik inferensi. Seramai 300 orang pelajar tingkatan empat dari empat buah Sekolah Menengah Kebangsaan Agama (SMKA) di negeri Kedah telah dipilih sebagai responden kajian melalui pensampelan rawak mudah. Hasil kajian daripada ujian Korelasi Pearson menunjukkan terdapat hubungan yang signifikan di antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah dengan penerapan nilai-nilai murni ($r=0.527$, $\rho=0.00$). Manakala ujian Regresi Linear pula mencatatkan dapatan yang signifikan iaitu $R^2=0.278$ ($\beta= 0.527$) yang menyumbang sebanyak 27.8 peratus nilai varians. Hasil dapatan menunjukkan bahawa pemboleh ubah kajian ini turut menyumbang sebagai faktor terhadap penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Kajian ini menunjukkan bahawa pengaplikasian kesenian dalam usaha menyampaikan dakwah dilihat sebagai satu kaedah yang mampu memberi impak yang berkesan

terhadap penerimaan mesej dakwah seterusnya melahirkan pelajar yang berakhlak dan memiliki sahsiah yang unggul.

Kata Kunci: *Pelaksanaan Dakwah Melalui Keseniaan, Penerapan Nilai-Nilai Murni, Pelajar Sekolah*

ABSTRACT

Implementation of missionary activity in school is seen as an effort to produce students who have the teachings of Islam and noble character. However, the weakness and lack of exercise and lack of interest in charging lead students to engage in activities. The effect of the lack of appreciation of the activities of religious and moral values in themselves lead to the collapse of the symptoms and the appearance of a negative character. Accordingly, the implementation of missionary activity through art seen as the realization of human construction and forming students who have good character and high level of personal impression of the values are applied. Therefore, this study was undertaken to identify the relationship between the performance of missionary activity through art by applying the values among school students. This study also aims to analyze the influence of propaganda through art activities towards the implementation of moral values among students. The design of this study is to survey by distributing questionnaires and analyzed by statistical inference. A total of 300 students from four National Religious Secondary Schools (SMKA) in Kedah have been selected to participate in the study through simple random sampling. The results of Pearson correlation test showed a significant relationship between exercise missionary activity through the arts in schools with the implementation of values ($r = 0.527$, $p = 0.00$). While the Linear Regression test also recorded significant findings of $R^2 = 0.278$ ($\beta = 0.527$), which accounted for 27.8 percent of the variance. The results showed that the variables of this study as a factor contributing to the implementation of good values among students. This study shows that the application of the arts in order to convey the message can be viewed as a method that is able to provide effective impact on the acceptance message the next missionary character and produce students who have a winning personality.

Keywords: *Dakwah Implementation through Arts, Pristine Values Adoption, Students*

PENGENALAN

Dakwah merupakan satu usaha yang berterusan membina dan mengembangkan potensi manusia sebagai khalifah di muka bumi Allah ini. Aktiviti dakwah bukan sahaja tertumpu di masjid-masjid atau surau-sarau

bahkan turut dilaksanakan di sekolah. Ruang lingkup dakwah di sekolah adalah terbuka luas. Namun, ia tidak disedari kerana ada yang melihat bahawa tumpuan dakwah di sekolah hanya kepada segelintir masyarakat sahaja dalam merujuk beberapa perkara berkaitan dengan hukum agama. Pada hakikatnya, sekolah merupakan sebuah institusi pendidikan yang sangat berpotensi untuk melaksanakan misi dakwah Islamiah terhadap warga sekolah itu sendiri dan terhadap pelajar khususnya. Justeru, terdapat pelbagai pendekatan yang boleh diguna pakai dalam melaksanakan aktiviti dakwah di sekolah dan salah satu daripadanya ialah melalui kesenian.

PERNYATAAN MASALAH

Sekolah dilihat sebagai sebuah institusi yang mampu menggerakkan aktiviti dakwah dengan cara yang lebih efektif dan sistematik dari segi pengurusan dan pelaksanaannya. Namun, Zaradi (1998) mendapati tanggapan umum terhadap mutu aktiviti dakwah di sekolah adalah rendah. Keadaan ini berlaku kerana kurangnya keberkesanan aktiviti dakwah di sekolah dalam menangani gejala sosial dalam kalangan pelajar. Antara faktor yang dikenal pasti ialah terdapat beberapa kelemahan dari aspek pengurusan dan kepimpinan, kurang mendapat sokongan daripada para guru serta pelajar, perancangan program yang kurang menarik dan pelaksanaan yang kurang memuaskan. Ahmad Awang (1984) mendapati bahawa di antara permasalahan kegiatan dakwah di sekolah ialah kurangnya pengalaman dan tiada juru dakwah sendiri baik dari aspek strategi, metodologi mahu pun medium yang digunakan. Zaradi (1998) turut menyatakan kurangnya minat sebahagian pelajar menunjukkan tiada kesungguhan dan kecenderungan mereka terhadap pelaksanaan aktiviti dakwah di sekolah serta tidak berusaha menghayati dan mengamalkan ajaran Islam yang telah dipelajari.

Isu permasalahan akhlak dan gejala sosial yang membelenggu pelajar pada hari ini sering dikaitkan dengan kegagalan sistem pendidikan negara sekalipun ianya bukan faktor penyebab utama. Ab. Halim & Khadijah (2003) telah menyatakan bahawa krisis keruntuhan akidah serta gejala sosial yang berlaku dalam kalangan remaja Islam telah menimbulkan pelbagai pandangan dan persepsi di kalangan masyarakat terhadap Pendidikan Islam. Melihat kepada suasana remaja pada hari ini terutamanya pelajar sekolah, ternyata bahawa negara sekarang sedang menghadapi krisis moral atau akhlak yang amat tenat. Nilai-nilai murni dan sifat-sifat mahmudah telah mula terhakis sedikit demi sedikit dari

dalam diri. Hasil daripada kajian yang telah dilakukan oleh Tajul Ariffin (1997) mendapati bahawa penampilan akhlak yang negatif adalah berpunca daripada akhlak dalaman yang tiada langsung hubungan dengan Allah S.W.T. Manakala kajian yang dibuat oleh Mohd Najib Najmuddin (2003) menjelaskan bahawa faktor ketiadaan hubungan pelajar dengan Allah adalah disebabkan kurangnya penghayatan pelajar terhadap aktiviti-aktiviti berbentuk keagamaan. Kenyataan ini juga turut disokong oleh Fauziah et al. (2012) yang menyatakan bahawa majoriti remaja yang terlibat dengan masalah akhlak adalah berpunca daripada tahap pengetahuan agama yang rendah dan sederhana.

Menurut Wan Asrul Asmi (2008), kurangnya pembentukan nilai-nilai murni yang baik dalam diri remaja menjadi faktor kepada berleluasa masalah sosial. Laporan akhbar Berita Harian (2014) yang memaparkan peningkatan jenayah kekerasan sebanyak 15 peratus membabitkan juvana berusia antara 8 tahun hingga 18 tahun dari tahun 2012 dan 2013 menunjukkan bahawa suasana remaja pada hari ini terutamanya pelajar sekolah sedang menghadapi krisis moral atau akhlak yang amat tenat. Menurut statistik yang dikeluarkan oleh Kementerian Dalam Negeri (KDN) menunjukkan bahawa terdapat peningkatan kes juvana sebanyak 5,305 kes iaitu 3,399 kes pada tahun 2012 dan 8,704 pada tahun 2013 (Berita Harian 10:2014).

Hal ini membuktikan bahawa terdapatnya kelemahan dan kekurangan dalam pelaksanaan aktiviti dakwah di sekolah sama ada dari aspek pengurusan, pelaksanaan dan medium yang digunakan. Persoalannya ialah, adakah pelaksanaan dan pengisian aktiviti dakwah di sekolah mampu menarik minat pelajar seterusnya mampu menerapkan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar dan membawa kepada perubahan tingkah laku yang positif? Apakah medium dakwah yang terbaik dalam menarik minat pelajar terhadap aktiviti dakwah di sekolah? Oleh yang demikian, pengkaji mendapati bahawa pelaksanaan aktiviti dakwah di sekolah perlu disusun dan dirancang secara sistematik di dalam usaha menyeru ke arah nilai-nilai Islam. Kepelbagaian kaedah dan teknik dalam pelaksanaan aktiviti dakwah juga perlu diberi perhatian. Hal ini kerana kaedah atau teknik di dalam menyampaikan dakwah merupakan suatu perkara penting dalam menyeru orang lain kepada ajaran Islam.

PERSOALAN KAJIAN

1. Adakah terdapat hubungan antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah dengan penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar?
2. Adakah pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah merupakan salah satu faktor yang menyumbang kepada penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar?

OBJEKTIF KAJIAN

1. Mengkaji hubungan antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah dengan penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar.
2. Menganalisis pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah sebagai faktor yang menyumbang kepada penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar.

HIPOTESIS KAJIAN

Hipotesis telah dibentuk bagi menjawab persoalan dan objektif kajian 3 dan 4. Hipotesis kajian adalah seperti berikut:

Hipotesis 1: Terdapat hubungan yang signifikan di antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah.

Hipotesis 2: Pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian merupakan faktor penyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah.

TINJAUAN LITERATUR

Pelaksanaan Dakwah Melalui Kesenian

Menurut Naqib Ka'zim (1967) (dalam Rosmawati & Salasiah 2010) dakwah merupakan risalah dan gerakan perubahan yang mempunyai motif untuk memperbetulkan segala keadaan yang rosak ke arah yang lebih baik. Konsep pelaksanaan dakwah meletakkan usaha untuk menyeru manusia kepada suatu keyakinan yang berdasarkan iman dan kepercayaan. Justeru,

pelaksanaannya perlulah disampaikan dengan penuh hikmah serta keterangan yang jelas dan lemah lembut. Menurut Ruzain (2011) kaedah dakwah yang dituntut juga haruslah mengikut keperluan zaman dan sesuai dengan kemampuan masyarakat. Hikmah mungkin boleh difahami sebagai kepelbagaian dalam menggunakan wasilah yang paling sesuai bagi mencapai sesuatu tujuan. Firman Allah SWT:

Serulah ke jalan Tuhan mu (wahi Muhammad) dengan hikmah kebijaksanaan dan nasihat pengajaran yang baik dan berbahaslah dengan mereka (yang engkau serukan itu) dengan cara yang lebih baik. Sesungguhnya Tuhan mu Dialah jua yang lebih mengetahui akan orang yang sesat dari jalannya, dan Dialah jua yang lebih mengetahui akan orang-orang yang mendapat hidayah petunjuk. (al-Qur'an al-Nahl 16:125)

Hamka (1984) mentafsirkan kandungan ayat ini merupakan ajaran Allah SWT kepada Rasulullah SAW tentang cara untuk menyampaikan dakwah dan seruan kepada manusia agar mereka berada di jalan Allah iaitu agama yang benar. Allah SWT menyuruh Rasul-Nya menyeru manusia ke jalan Allah dengan menggunakan tiga cara iaitu dengan hikmah kebijaksanaan, nasihat serta anjuran yang baik dan berdebat dengan cara yang baik.

Salah satu elemen di dalam memastikan keberkesanan usaha dakwah ialah pendekatan yang bersesuaian dengan sasaran. Mohammad Kamil & Muhammed Yusof (2006) menyatakan bahawa kesan daripada perubahan corak pemikiran dalam kepelbagaian budaya dan bangsa pada masa kini, usaha penyampaian dakwah memerlukan pendekatan kontemporari yang lebih kreatif dan efektif dengan tidak menafikan kerelevanan pendekatan dakwah yang terkandung di dalam al-Quran. Justeru, pendekatan dakwah yang terbaik adalah berasaskan pendekatan fitrah iaitu yang bersesuaian dengan fitrah manusia (Wan Hussein 1998). Kenyataan ini selari dengan Mohammed (2013) yang menyatakan bahawa dakwah kepada masyarakat melalui unsur fitrah seperti seni muzik mempunyai nilai yang cukup tinggi dalam tahap penerimaannya. Kesan pengaruhnya sangat kuat di kalangan masyarakat sehingga dapat membentuk pemikiran dan kelakuan khalayak.

Melihat kepada isu kesenian yang mendapat sambutan cukup menggalakkan daripada kalangan masyarakat pada masa kini, ia wajar dijadikan sebagai medium dakwah. Kajian terhadap pelaksanaan dakwah melalui kesenian juga telah dilakukan oleh para ilmuwan Islam. Pengaplikasian kesenian dalam usaha menyampaikan dakwah dilihat oleh sesetengah pihak sebagai satu kaedah yang terbaik dan mampu memberi impak yang berkesan terhadap penerimaan mesej dakwah. Kesenian

merupakan salah satu medium yang terbaik dalam memenuhi tuntutan dakwah dan diminati ramai. Sesuatu yang diminati ramai adalah lebih mudah diterima oleh khalayak. Mohd. Faizal (2006) dalam kajiannya mendapati bahawa penggunaan kesenian merupakan sebahagian daripada cara berhikmah untuk berdakwah. Razaleigh (2006) menyatakan bahawa pengamalan terhadap seni adalah amat digalakkan di dalam Islam dengan tujuan untuk kebaikan dan kemaslahatan seperti memperkembangkan bakat, perhubungan sosial, kreativiti, nilai-nilai murni, kerjasama dan sebagainya. Menurut Makmur & Abdullah Yusof (2009), kesenian boleh dijadikan sebagai media untuk mengajak manusia supaya mengagungkan kebesaran Allah SWT dan menyeru manusia supaya melakukan kebaikan dan mencegah daripada melakukan perbuatan kejahatan.

Kesenian menjadi salah satu medium dakwah yang digunakan oleh para pendakwah pada masa kini dan ia dilihat banyak membantu gerakan dakwah dalam sesuatu organisasi mahupun individu itu sendiri. Menyedari kepentingan kesenian dalam melaksanakan aktiviti dakwah, Muhammad Faisal & Badlihisam (2006) mendapati bahawa gerakan Islam turut mengambil langkah dan pendekatan yang tersendiri dalam usaha menyebarkan Islam menerusi wadah kesenian. Ahmad Sharifudin & Mohd. Zain (2006) menyatakan bahawa penggunaan kesenian seperti nyanyian dan muzik adalah suatu yang perlu di dalam berdakwah. Hal ini kerana hiburan dilihat sebagai satu medium yang mampu membentuk budaya hidup. Hasil dari penganalisan dokumen dan juga pemerhatian yang dilakukan oleh Abdul Ghafar & Ahmad Redzuwan (2009) mendapati bahawa seni hiburan alternatif merupakan medium dakwah yang amat sesuai dan ia boleh diterima oleh *mad'u*. Seni hiburan alternatif yang dimaksudkan ialah drama dan pentomen, nasyid, sajak dan dikir barat dan sebagainya.

Aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah merupakan salah satu kegiatan kokurikulum yang dilaksanakan di sekolah dengan tujuan untuk mengukuhkan penghayatan pelajar terhadap ajaran Islam. Menurut Zaradi (1998), aktiviti atau kegiatan dakwah di sekolah merupakan kokurikulum Islam yang berlaku secara tidak formal di luar bilik darjah sebagai penjelasan lanjut aktiviti Pendidikan Islam di dalam bilik darjah yang dikenali sebagai kurikulum rasmi. Ini bertepatan dengan salah satu inisiatif strategik yang terkandung dalam Pelan Strategik Interim KPM 2011-2020 iaitu memperkukuh penghayatan akidah dan nilai murni dalam kalangan pelajar dengan memperbanyakkan program pendidikan mengenai penghayatan murid terhadap amalan nilai murni serta memantapkan pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Islam (KPM 2012). Justeru,

pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah merupakan salah satu aktiviti luar bilik darjah yang dijalankan sebagai kesinambungan pengajaran mata pelajaran Pendidikan Islam di dalam bilik darjah. Pelbagai bentuk kesenian Islam dijalankan di sekolah dan di antaranya ialah nasyid, tilawah al-Quran, berzanji, deklamasi puisi, lakonan, dikir barat dan sebagainya. Pada kebiasaannya bentuk-bentuk kesenian ini dilaksanakan dalam program-program kerohanian seperti sambutan hari-hari kebesaran Islam, Majlis Tadarus al-Quran (MTQ), Festival Kesenian Islam serta dalam pelbagai bentuk pertandingan yang melibatkan pelajar.

Penglibatan di dalam aktiviti dakwah kesenian di sekolah dilihat mampu memainkan peranan dalam menerapkan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Nur Suhara & Jamil (2010) berhujah bahawa sifat-sifat sosial yang bernilai dapat dibentuk dalam diri setiap pelajar yang mengambil bahagian dalam aktiviti yang dipilih. Setiap aktiviti mempunyai sumbangan tersendiri dalam pembentukan sahsiah dan jati diri. Siti Rugayah (2006) menyatakan bahawa semua bidang seni boleh menyumbang kepada pembentukan serta penerapan nilai murni melalui pembawaan mesej yang jelas iaitu untuk mengajak khalayak melakukan kebaikan serta menjauhi kemungkar. Nilai perpaduan dan persaudaraan juga dapat dipupuk melalui kesenian kerana kerjasama yang erat antara semua pihak amat diperlukan dalam menjayakan sesuatu aktiviti atau persembahan kesenian. Ia sekali gus menerapkan nilai bertanggungjawab dalam melaksanakan tugas di samping menyuburkan rasa hormat antara satu sama lain. Di dalam kajian Zahir (2005) juga mendapati hasil seni kesusasteraan Melayu dan Islam mempunyai nilai-nilai mendidik sama ada secara langsung atau tidak langsung. Di samping dapat memperkukuhkan keimanan, ia juga mempunyai peranan tersendiri dalam membentuk akhlak manusia.

Penerapan Nilai-Nilai Murni

Nilai murni didefinisikan sebagai perlakuan yang baik, peradaban dan tatasusila individu manusia dalam hubungannya sesama manusia, alam dan tuhan (Wan Mohd. Zahid 1988; Musa Daia 1993). Menurut Uzi (2007) pula, nilai murni ditakrifkan sebagai tanggapan berkenaan perkara-perkara yang dihajati dan pada masa yang sama menjadi kriteria atau ukuran kriteria yang baik, mulia dan tetap. Adnan (1993) menyatakan bahawa nilai murni sesuatu masyarakat kebiasaannya disandarkan kepada agama yang memimpin penganut-penganutnya agar sentiasa berakhlak mulia sehingga

terbinanya sebuah masyarakat yang baik, harmoni dan progresif. Latifah et al. (2012) mentakrifkan nilai murni sebagai perlakuan yang baik, peradaban dan tatasusila individu manusia dalam hubungannya sesama manusia, alam dan Tuhan. Dari sudut pandangan Islam, nilai murni sering dikaitkan dengan akhlak. Nilai-nilai murni merupakan sebahagian daripada komponen asas untuk melahirkan insan yang beriman dan berakhlak mulia. Ia menjadi penggerak kepada seluruh tindakan dan tingkah laku manusia ke arah sifat mahmudah seperti amanah, sabar, toleransi, suci hati, ikhlas, bertanggungjawab, berfikiran rasional dan sebagainya (Shuhairimi 2009).

Menurut kajian Ame Husna (2011), salah satu elemen utama penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar adalah melalui sekolah. Abd. Rahim (2001) menyatakan bahawa sekolah sebagai institusi pendidikan perlu menyemai dan mengukuhkan penerapan nilai-nilai murni bagi melahirkan warganegara yang bertanggungjawab dan mengamalkan nilai-nilai yang baik dalam kehidupan. Selari dengan itu, Fatimah (2007) menyatakan pendidikan dan penerapan nilai saling berkait rapat antara satu sama lain. Tanpa penerapan nilai, pendidikan tidak akan dapat dilaksanakan kerana nilai-nilai tersebut menjadikan seseorang individu itu bertingkah laku, berfikir dan bertindak. Kenyataan ini disokong oleh Latifah et al. (2012) yang menyatakan bahawa pendidikan sering dikaitkan dengan proses pengajaran dan pembelajaran sesuatu ilmu dan juga penerapan nilai. Hasil daripada pendidikan tersebut akan lahir modal insan yang mampu mengaplikasikan ilmu yang telah dipelajari dan seterusnya memanfaatkan kemahiran yang dimiliki dalam kehidupan seharian. Justeru, sekolah merupakan institusi pendidikan yang paling sesuai memberi pendidikan nilai murni kepada pelajar serta mengukuhkan pemupukan nilai-nilai murni bagi melahirkan warganegara yang bertanggungjawab dan dapat mempraktikkan amalan-amalan yang baik dalam kehidupan mereka (Abd Rahim 2001; Samsu Hazlam 2010).

Di samping menggunakan pendekatan kurikulum atau pengajaran dan pembelajaran, penerapan nilai murni juga turut dilakukan melalui pelaksanaan aktiviti kokurikulum atau aktiviti luar bilik darjah. Penerapan nilai-nilai murni diperkukuhkan melalui kegiatan kokurikulum melalui kelab dan persatuan, unit beruniform dan budaya sekolah. Justeru, kurikulum formal perlu dilaksanakan secara bersepadu dengan kurikulum tidak formal untuk memastikan keberhasilan dan keberkesanan usaha penerapan nilai murni (Mohd. Arif et al. 2005). Menurut Abd Rahim (2001), pendidikan perlu berperanan positif sebagai suatu mekanisme sosial bagi menerapkan nilai-nilai moral, akhlak, kerohanian dan nilai tingkah laku yang baik serta mendidik golongan muda agar dapat

mempertahankan nilai-nilai yang mendorong ke arah kemajuan dan kesejahteraan hidup. Aspek nilai murni yang ditekankan iaitu amanah, tanggungjawab, ikhlas dedikasi, sederhana, tekun, bersih, berdisiplin, bekerjasama, berbudi mulia dan bersyukur. Kesemua aspek ini merupakan nilai-nilai Islam yang diketengahkan di dalam nilai-nilai murni yang bertujuan untuk memperbaiki kelemahan dan kemunduran umat Islam dan masyarakat Malaysia umumnya (Abd Rahim 2001).

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini merupakan penyelidikan bersifat kuantitatif dengan menggunakan reka bentuk kajian tinjauan. Penyelidik menggunakan kaedah tinjauan ke atas sampel kajian yang terdiri daripada pelajar-pelajar tingkatan empat Sekolah Menengah Kebangsaan Agama (SMKA) di negeri Kedah yang terdiri daripada 4 buah sekolah iaitu SMKA Baling, SMKA Kedah, SMKA Sik dan SMKA Yan. Pemilihan sekolah beraliran agama kerana aktiviti dakwah atau program keagamaan lebih diberi penekanan di sekolah aliran agama yang memberi tumpuan kepada pembinaan peribadi pelajar (Ishak 2012). Faktor pemilihan sekolah aliran agama juga kerana latar belakang dan sistem persekolahan yang sedikit berbeza dengan sekolah lain dari aspek iklim sekolah yang menyumbang kepada tahap pelaksanaan aktiviti dakwah di sekolah. Pemilihan responden tertumpu kepada pelajar tingkatan empat kerana secara umumnya menurut Islam, mereka telah melepasi tahap kematangan umur baligh iaitu melebihi umur 15 tahun yang ditentukan sebagai had umur memikul tanggungjawab (Abdullah Nasih 1995). Di samping itu, pengkaji menjangkakan kemampuan mereka untuk menilai adalah lebih rasional dan adil berbanding pelajar tingkatan satu dan dua dan tiga.

Jadual 1. Taburan keseluruhan sampel dalam kajian

Lokasi Kajian	Jum. Pelajar	Saiz Sampel
1. SMKA Kedah	168	74
2. SMKA Yan	185	102
3. SMKA Baling	160	71
4. SMKA Sik	108	53
JUMLAH	621	300

Di dalam kajian ini, pengkaji menggunakan kaedah pensampelan rawak mudah. Menurut Chua (2011), pensampelan rawak mudah adalah salah satu daripada jenis prosedur pensampelan kebarangkalian yang sering digunakan dalam penyelidikan. Di dalam menentukan saiz sampel, pengkaji telah menerima cadangan Cohen et al. (2007) melalui pensampelan rawak mudah (simple random sampling). Merujuk kepada jadual Cohen et al. (2007), populasi kajian seramai 650 orang memerlukan 241 orang sebagai sampel kajian. Namun, pengkaji membuat keputusan untuk menambah bilangan sampel kajian kepada 300 orang bilangan keseluruhannya. Menerusi penyelidikan ini, pengumpulan data dan penelitian maklumat penting digunakan untuk membantu menyempurnakan objektif kajian ini. Oleh itu, penyelidikan ini menggunakan teknik pengumpulan data dengan menggunakan pendekatan kuantitatif yang melibatkan edaran soal selidik yang dijalankan ke atas responden.

Bagi proses data, pengkaji menggunakan analisis data secara berkomputer. Perisian Statistical Package for Social Sciences (SPSS) digunakan untuk memperoleh data. Analisis inferensi digunakan bagi mendapatkan penganalisan yang lebih saintifik dalam melihat hubungan yang wujud di antara dua jenis pemboleh ubah yang dikaji iaitu pemboleh ubah bebas dan pemboleh ubah bersandar. Pemboleh ubah bebas dalam konteks kajian ini ialah pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian. Pemboleh ubah bersandar pula ialah penerapan nilai-nilai murni. Kajian ini menggunakan ujian Korelasi Pearson Product-Moment dengan tujuan untuk mengenal pasti sama ada wujud atau tidak hubungan yang signifikan antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar. Kajian ini turut menggunakan analisis Regresi Linear bagi mengenal pasti sama ada pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah sebagai salah satu faktor yang menyumbang kepada penerapan nilai murni dalam kalangan pelajar.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Hipotesis Kajian 1: Terdapat hubungan yang signifikan antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah.

Analisis korelasi Pearson telah digunakan untuk mengenal pasti hubungan antara dua konstruk utama dalam kajian ini iaitu pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai-nilai murni.

Jadual 2. Hubungan antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian dengan penerapan nilai murni

Pemboleh ubah	Pelaksanaan Aktiviti Dakwah Melalui Kesenian	Penerapan Nilai Murni
Pelaksanaan Aktiviti Dakwah Melalui Kesenian	1.00 (0.00)	
Penerapan Nilai Murni	0.527 (0.00)	1.00 (0.00)

Hasil kajian (Jadual 1) menunjukkan terdapat perkaitan positif yang sederhana kuat di antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah ($r=0.527$, $p=0.00$) dengan penerapan nilai-nilai murni. Dapatan ini bermaksud pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah mempunyai perkaitan dengan penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar pada tahap yang sederhana. Keputusan ini sekali gus membenarkan hipotesis kajian seperti yang telah dinyatakan sebelum ini. Hasil dapatan ini selari dengan kenyataan Makmur & Abdullah Yusuf (2006) yang menyatakan bahawa kesenian boleh dijadikan sebagai media untuk mengajak manusia supaya mengagungkan kebesaran Allah SWT dan menyeru manusia supaya melakukan kebaikan dan mencegah daripada melakukan perbuatan kejahatan.

Dapatan kajian ini juga selari dengan dapatan Zahir (2005) yang mendapati hasil seni kesusasteraan Melayu dan Islam mempunyai nilai-nilai mendidik di dalam memperkukuhkan keimanan di samping mempunyai peranan tersendiri dalam membentuk akhlak manusia. Sidi Gazalba (1977) juga turut menyatakan bahawa agama merupakan asas pembentukan akhlak. Justeru, kesenian juga perlu mengandungi nilai akhlak. Kesenian Islam merupakan pantulan agama terhadap kebudayaan. Seni yang mengandungi nilai-nilai akhlak merupakan kesenian Islam. Ia juga merupakan suatu bidang kebudayaan Islam yang mampu mengatur kehidupan masyarakat Islam sehari-hari. Kesenian Islam juga merupakan salah satu bidang kebudayaan Islam. Maka sudah tentulah ia terlibat dalam kehidupan masyarakat pada setiap hari.

Hipotesis Kajian 2: Pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian merupakan faktor penyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah.

Analisis Regresi Linear digunakan dalam kajian ini untuk menentukan faktor yang menjadi peramal kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar di sekolah

Jadual 3. Pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian sebagai faktor penyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar sekolah.

Model	Regresi		
	β	t	P
Pelaksanaan Aktiviti Dakwah Melalui Kesenian	0.527	10.717	0.00
1	$\Delta R^2=0.27$ 8	F=114.84 7	$\rho=0.000$

Berdasarkan hasil kajian (Jadual 2), pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah merupakan faktor peramal yang signifikan dan menyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Ujian regresi menunjukkan secara signifikan bahawa pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah menyumbangkan 27.8 peratus varian ($\Delta R^2=0.278$) terhadap penerapan nilai-nilai murni. Pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian ($\beta =0.527$, $\rho=0.00$) menjadi peramal dalam faktor penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan responden. Dapatan yang terhasil daripada analisis regresi ini sekali gus menjawab soalan kajian seperti yang telah dinyatakan sebelum ini. Hasil dapatan ini selari dengan kenyataan Siti Rugayah (2006) yang menyatakan bahawa bidang kesenian boleh menyumbang dalam pembentukan nilai-nilai murni melalui seni itu sendiri dengan membawa mesej yang jelas untuk mengajak khalayaknya melakukan kebaikan dan menjauhi perkara-perkara yang mungkar.

Hasil dapatan kajian ini menunjukkan bahawa hampir 30 peratus penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar di sekolah disumbangkan melalui pelaksanaan aktiviti dakwah kesenian. Dapatan ini juga menunjukkan bukan faktor pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah sahaja yang menyumbang ke arah penerapan nilai-nilai

murni dalam kalangan pelajar tetapi ada juga faktor lain yang boleh menyumbang ke arah itu. Di antara faktor-faktor lain yang menyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar ialah melalui proses pengajaran dan pembelajaran secara formal di dalam kelas. Pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni dilakukan secara menyeluruh melalui semua mata pelajaran KBSM yang dikenali sebagai nilai merentasi kurikulum. Konsep penerapan nilai murni merentas kurikulum merupakan strategi utama bagi memastikan tercapai matlamat kesepaduan pendidikan berdasarkan Falsafah Pendidikan Kebangsaan (Mohamad Khairi & Asmawati 2010). Di samping itu, penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar juga turut disumbangkan melalui pelaksanaan aktiviti kokurikulum. Mohd. Arif et al. (2005) menyatakan bahawa penerapan nilai-nilai murni diperkukuhkan melalui kegiatan kokurikulum melalui kelab dan persatuan, unit beruniform dan budaya sekolah.

KESIMPULAN

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah juga turut menyumbang kepada usaha penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Kajian ini telah mengenal pasti bahawa wujud perkaitan yang signifikan di antara pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah dengan penerapan nilai-nilai murni dalam kalangan pelajar. Oleh yang demikian, pelajar yang berakhlak dan berdisiplin dapat dilahirkan kesan daripada penerapan nilai-nilai murni melalui aktiviti dakwah kesenian di sekolah. Justeru itu, implikasi kajian ini ditujukan kepada beberapa pihak atau bidang yang berkepentingan dalam memastikan pelaksanaan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah dilaksanakan dengan baik dan mampu memberi impak yang positif dalam melahirkan masyarakat yang berakhlak dan memiliki sahsiah yang tinggi terutamanya golongan remaja dan pelajar sekolah.

Sehubungan dengan itu, usaha perlu dibuat bagi memastikan aktiviti dakwah di sekolah khususnya melalui kesenian dilaksanakan dengan sebaiknya. Kajian ini mencadangkan agar pihak sekolah perlu memberi sokongan dan dorongan terhadap pelaksanaan aktiviti keagamaan ini dalam usaha melahirkan pelajar yang menghayati ajaran Islam. Usaha untuk membentuk dan merangka satu modul khas perancangan aktiviti dakwah dengan menggunakan pendekatan yang pelbagai khususnya melalui kesenian perlu diberi perhatian agar penerimaan, penglibatan dan penghayatan pelajar dalam aktiviti dakwah dapat dipertingkatkan ke tahap

maksimum. Oleh itu, adalah dicadangkan agar penyelidikan lain yang dilakukan dengan mengedarkan borang soal selidik kepada guru-guru Pendidikan Islam, guru-guru akademik biasa dan pentadbir sekolah agar mereka dapat membuat penilaian terhadap tahap pelaksanaan serta keberkesanan aktiviti dakwah melalui kesenian di sekolah. Hasil dapatan kajian itu nanti mungkin dapat memberi penambahbaikan pada masa akan datang agar matlamat untuk melahirkan pelajar yang cemerlang dari aspek rohani, jasmani duniawi serta ukhrawi akan tercapai.

RUJUKAN

al-Qur'an

- Ab. Aziz Mohd Zin. 1997. *Pengantar Dakwah Islamiah*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Ab. Halim Tamuri & Khadijah Abdul Razak. 2003. Pengajaran akhlak di sekolah menengah Persepsi pelajar-pelajar. *Prosiding Wacana Pendidikan Islam (Siri 3) Antara Tradisi dan Inovasi*. Bangi: Fakulti Pendidikan UKM.
- Ab. Halim bin Tamuri & Khadijah Abdul Razak. 2004. Dakwah dalam menangani isu-isu sosial di kalangan remaja. *ISOIT 2004*: 828 – 838.
- Abdul Ghafar Don & Ahmad Redzuan. 2009. Dakwah kepada Orang Asli melalui seni hiburan alternatif: Model latihan amali dawah (LAD). *Jurnal al-Hikmah 1*: 3 – 12.
- Ahmad Awang. 1984. Kegiatan dakwah dan permasalahannya di sekolah. Himpunan kertas-kertas kerja kursus dakwah dan kepimpinan guru-guru (bukan guru agama) sekolah menengah dan sekolah rendah. Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Ahmad Sharifuddin Bin Mustapha & Mohd. Zain B. Mubarak. 2006. Dakwah Melalui Muzik dan Nyanyian: Suatu Perbincangan. *Prosiding Seminar Serantau Dakwah dan Kesenian*, hlm. 101 – 105.
- Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan Kementerian Pelajaran Malaysia. 2012. *Pelan Strategik Interim Kementerian Pelajaran Malaysia 2011 – 2020*. Putrajaya: Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Berita Harian*. 2014. 9 April
- Chua Yan Piaw. 2011. *Kaedah Penyelidikan*. Edisi ke-2. Malaysia: Mc Graw Hill.
- Chua Yan Piaw. 2012. *Asas Statistik*. Edisi ke-2. Malaysia: Mc Graw Hill.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2007. *Research Methods in Education*. New York: Routledge Falmer & Francis Group.
- Fauziah Ibrahim, Norulhuda Sarnon, Khadijah Alavi, Mohd Suhaimi Mohamad, Noremy Md Akhir, Salina Nen. 2012. Memperkasakan pengetahuan agama dalam kalangan remaja bermasalah tingkah laku: Ke arah pembentukan akhlak remaja sejahtera. *e-Bangi Journal of Social Sciences and Humanities*. 7 (1): 84 – 93.

- Ishak Ismail. 2012. Budaya nilai-nilai keagamaan dan disiplin pelajar di Sekolah Menengah Agama Negeri Selangor Darul Ehsan. Tesis Dr. Fal., Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohamad Kamil b. Hj Ab. Majid & Muhammed Yusof. t.th. *Kaedah pendekatan dakwah silam dan masa kini: Perbezaan dan kesesuaian*. Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.
- Mohamad Khairi Hj Othman, Asmawati Suhid, Abdullah Mat Rashid dan Samsilah Roslan. (2011). Hubungan faktor-faktor sosial dengan penghayatan nilai murni pelajar: Satu dapatan awal. *Prosiding 16th International Conference on Education*. Sultan Hassanul Bolkuah Institute of Education, Universiti Brunei Darussalam.
- Mohammed bin Yusof. 2013. Dakwah melalui muzik edutainment: Tumpuan terhadap nasyid di Malaysia. *Seminar Antarabangsa Dakwah dan Pembangunan Insan*. hlm. 1 – 11.
- Mohd Najib Najmuddin. 2003. Hubungan Antara Amalan Agama Dengan Pencapaian Akademik Di Kalangan Pelajar Melayu. Kertas Projek Sarjana Pendidikan UKM.
- Mohd Radzi Ab. Ghani. 2001. Persepsi Guru Pendidikan Islam terhadap peranan dan penglibatan pengetua dalam menggerakkan aktiviti dakwah pelajar sekolah. Tesis Sarjana Fakulti Pendidikan UKM.
- Mohd. Arif Hj. Ismail, Mohd. Jasmy Abd. Rahman, Rosnaini Hj. Mahmud. 2005. Nilai-Nilai Murni dan Pendidikan Bersepadu: Ke arah Kemanusiaan Sejagat. *Prosiding Wacana Pendidikan Islam (Siri 4) Pendidikan Islam Ke Arah Kemanusiaan Sejagat*, hlm. 301 – 310.
- Mohd. Faizal Abdul Khir. 2006. Dakwah dan Kesenian: Satu Sorotan Sejarah. *Prosiding Seminar Serantau Dakwah dan Kesenian*. hlm. 371 - 374.
- Muhamad Faisal Ashaari & Badlihisam Mohd Nasir . 2006. Kesenian dari perspektif gerakan Islam. *Prosiding Seminar Serantau Dakwah dan Kesenian*, hlm. 131 - 141.
- Norliza binti Nor Hashim. 2011. Penilaian aktiviti dakwah guru Pendidikan Islam di sekolah menengah daerah Hulu Langat. Disertasi Sarjana, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Prof. Dr. Hamka. 1984. *Tafsir Al-Azhar Juzu' I*. Indonesia: Yayasan Nurulislam.
- Rosmawati Mohamad Rasit & Salasiah Hanin Hamjah. 2010. Dakwah menerusi drama: Kajian genre drama kekeluargaan di TV3. Dlm. Zainab Ismail, Salasiah Hanin Hamjah & Rosmawati Mohamad Rasit (pnyt). *Isu Dakwah Masa Kini*, hlm 91-102. Bangi: Jabatan Pengajian Dakwah dan Kepimpinan Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ruzain Syukor Mansor. 2011. *Dakwah dan Teknologi Maklumat*. Putrajaya: Penerbit JAKIM.
- Sidi Gazalba. 1977. *Pandangan Islam Tentang Kesenian*. Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Antara.
- Siti Rugayah Hj. Tibek. 2006. Seni Membentuk Nilai Murni. *Prosiding Seminar Serantau Dakwah dan Kesenian*, hlm. 101 – 105.

- Syamsul Bahri Andi Galigo. 1998. *Persoalan Masyarakat Islam Masa Kini: Hubungannya dengan Dakwah dan Pendidikan*. Dlm. Abdullah Muhammad Zain, Che Yusoff Che Mamat & Ideris Endot (pnyt). *Prinsip dan Kaedah dakwah dalam Arus Pembangunan Malaysia*, hlm 190 – 198. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Tajul Ariffin Noordin. 1993. *Persepektif Falsafah dan Pendidikan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Hussein Azmi. 1984. *Ilmu Dakwah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zaradi Bin Sudin. 1998. *Pengurusan Dakwah Islamiah Bersepadu di Sekolah Menengah*. Satu kajian kes di sekolah-sekolah menengah daerah Hulu Perak, Perak. Kertas Projek Sarjana, Universiti Kebangsaan Malaysia.

*Ahmad Sahlan Abdul Hatim
Jabatan Pengajian Dakwah dan Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia.
E-mel: asbah_2903@yahoo.com